

УДК 37.013.42:81+37.01

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.28>

Оксана РАНЮК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри слов'янської філології, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, Україна, 29000

ORCID: 0000-0001-8859-9254

Інна ГОРЯЧОК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри слов'янської філології, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, Україна, 29000

ORCID: 0009-0001-1708-9705

Бібліографічний опис статті: Ранюк, О., Горячок, І. (2025). Педагогічна практика як етап професійного становлення майбутнього філолога. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 1, 194–200, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.28>

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЕТАП ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ФІЛОЛОГА

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів, здатних ефективно працювати у сфері освіти. У статті зазначено, що педагогічна практика відіграє ключову роль у професійному становленні майбутніх філологів, забезпечуючи інтеграцію теоретичних знань та практичних навичок у сфері викладання мовних і літературних дисциплін. Проаналізовано як вона сприяє розвитку методичної компетентності, педагогічного мислення, комунікативних здібностей та формуванню власного стилю викладання. Студенти отримують можливість застосувати отримані знання в реальних умовах навчального процесу, що сприяє їхній адаптації до майбутньої професійної діяльності.

Методологічним підґрунтям дослідження стали теоретико-методичні напрацювання лінгводидактів, психолінгвістів, філологів, які акцентують увагу на вдосконаленні педагогічної майстерності, формуванні лінгводидактичної компетентності та розробці сучасних методичних підходів. Їхні дослідження підтверджують, що педагогічна практика є невід'ємною частиною підготовки вчителів-словесників.

Авторками статті проаналізовано кілька ключових етапів педагогічної практики, серед яких пропедевтична практика, практика в закладах загальної середньої освіти та практика з виховної роботи. У статті зазначається, що кожен із цих етапів спрямований на поступове занурення студентів у педагогічну діяльність та формування необхідних професійних компетентностей. Зокрема, студенти вчать аналізувати навчальний процес, використовувати інноваційні методи викладання, адаптуватися до психологічних особливостей учнів та здійснювати виховну роботу. Особливе значення має розвиток рефлексивних навичок, що дозволяють майбутнім педагогам аналізувати власну діяльність, виявляти сильні та слабкі сторони, а також вдосконалювати професійні уміння. Дослідження показують, що ефективно організована педагогічна практика, яка має прямий зв'язок із теорією, є важливим чинником підвищення якості підготовки майбутніх учителів. У статті зроблені виважені висновки. Акцентовано, що педагогічна практика не лише забезпечує засвоєння теоретичних знань, а й формує професійну ідентичність майбутнього філолога, сприяючи його готовності до успішної роботи у сфері освіти.

Ключові слова: педагогічна практика, філологія, майбутній філолог, компетентність, педагогічна діяльність.

Oksana RANIUK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Slavic Philology, Khmelnytskyi National University, Instytutska str., 11, Khmelnytskyi, Ukraine, 29000

ORCID: 0000-0001-8859-9254

Inna GORIACHOK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Slavic Philology, Khmelnytskyi National University, Instytutska str., 11, Khmelnytskyi, Ukraine, 29000

ORCID: 0009-0001-1708-9705

To cite this article: Raniuk, O., Horiachok, I. (2025). Pedagogical practice as a stage of professional formation of a future philologist [Pedagogical practice as a stage of professional formation of a future philologist]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 194–200, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.1.28>

PEDAGOGICAL PRACTICE AS A STAGE OF PROFESSIONAL FORMATION OF A FUTURE PHILOLOGIST

The relevance of the problem is stipulated by the need to train highly qualified teaching staff capable of working effectively in the field of education. The article notes that pedagogical practice plays a key role in the professional development of future philologists, ensuring the integration of theoretical knowledge and practical skills in the field of teaching language and literary disciplines. It is analysed how it contributes to the development of methodological competence, pedagogical thinking, communication skills and the formation of their own teaching style. Students are given the opportunity to apply the knowledge gained in the real conditions of the educational process, which contributes to their adaptation to future professional activities.

The methodological basis of the study was the theoretical and methodological developments of linguists, psycholinguists, and philologists who focus on improving pedagogical skills, forming linguistic and didactic competence, and developing modern methodological approaches. Their research confirms that pedagogical practice is an integral part of language teacher training.

The authors of the article analyse several key stages of pedagogical practice, including propedeutic practice, practice in general secondary education institutions and practice in educational work. The article notes that each of these stages is aimed at gradually immersing students in pedagogical activities and developing the necessary professional competencies. In particular, students learn to analyse the educational process, use innovative teaching methods, adapt to the psychological characteristics of students and carry out educational work. Of particular importance is the development of reflective skills that allow future teachers to analyse their own performance, identify strengths and weaknesses, and improve their professional skills. Research shows that effectively organised pedagogical practice, which has a direct link to theory, is an important factor in improving the quality of future teachers' training. The article draws balanced conclusions. It is emphasised that pedagogical practice not only ensures the acquisition of theoretical knowledge, but also forms the professional identity of a future philologist, contributing to his/her readiness for successful work in the field of education.

Key words: pedagogical practice, philology, future philologist, competence, pedagogical activity.

Актуальність проблеми. Сучасна система вищої освіти спрямована не лише на здобуття теоретичних знань, а й на формування практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Особливе місце в підготовці філологів займає педагогічна практика, яка є важливим етапом професійного становлення. Вона дає змогу студентам застосувати отримані знання у реальних умовах навчального процесу, розвивати методичні компетентності, комунікаційні здібності та педагогічне мислення.

Успішне проходження педагогічної практики сприяє формуванню професійної ідентичності майбутнього філолога, дає можливість долати труднощі адаптації до педагогічної діяльності та виробити власний стиль викладання. Важливим аспектом є також розвиток здатності аналізувати навчальний процес, знаходити ефективні підходи до викладання мовних і літературних дисциплін, а також враховувати психологічні особливості учнів або студентів. Це і визначає **актуальність** обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки майбутнього філолога досліджували багато вітчизняних науковців, зокрема Л. Базиль, Н. Оста-

пенко, О. Рудіна, О. Семенов, В. Сидоренко. Їхні роботи зосереджені на вдосконаленні педагогічної майстерності філологів, а також на формуванні лінгводидактичної компетентності майбутніх педагогів. Зокрема їхні праці присвячені дослідженню шляхів підвищення педагогічної майстерності вчителів-словесників, акцентуючи увагу на методичних аспектах викладання української мови та літератури (Л. Базиль); розроблено теоретичні та методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх філологів, визначивши структуру та зміст цієї компетентності (Н. Остапенко); описано проблеми професійної підготовки вчителів-словесників, досліджуючи методи та прийоми, які сприяють ефективному навчанню української мови в школах (О. Рудіна); здійснено аналіз системи професійної підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах педагогічного університету, пропонує моделі та методики, спрямовані на підвищення якості освіти (О. Семенов). С. Білоконний, Н. Казанішена, С. Кара, В. Ковальчук у своїх дослідженнях розглядали, як педагогічна практика впливає на професійний розвиток майбутніх учителів. Вони зазначали, що

практика не тільки дає змогу студентам застосовувати набуті теоретичні знання, але й сприяє формуванню педагогічного мислення, розвитку професійних навичок та допомагає усвідомити важливість ролі вчителя в навчальному процесі. Таким чином, дослідження цих науковців роблять значний внесок у розвиток теорії та практики професійної підготовки вчителів-словесників, сприяючи підвищенню якості освіти та формуванню висококваліфікованих педагогічних кадрів. Аналіз наукових праць останніх років свідчить, що педагогічна практика продовжує залишатися в центрі уваги дослідників. Відповідно проблема педагогічної практики як етапу професійного становлення майбутнього філолога залишається досить важливою та необхідною для сучасного розвитку освіти, що і зумовлює **актуальність** обраного дослідження.

Метою дослідження є дослідження ролі педагогічної практики у професійному становленні майбутніх філологів, визначення основних викликів та перспектив.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основна мета педагогічної практики у закладах вищої освіти полягає у формуванні здатності студентів застосовувати науково-теоретичні знання у педагогічній діяльності, а також у розвитку інтересу до педагогічної та наукової роботи.

Загалом педагогічна практика студентів спрямована на формування комплексу професійних умінь і навичок, необхідних для ефективного здійснення навчально-виховної діяльності у закладах середньої освіти; оволодіння методами, засобами, технологіями навчання і виховання, що застосовуються у різних типах загальноосвітніх закладів; розвиток умінь використовувати на практиці знання з педагогіки, психології та методики навчання, усвідомлення їхньої професійної значущості, а також виховання прагнення до постійного вдосконалення професійних компетентностей; стимулювання творчої ініціативи та реалізацію індивідуального творчого потенціалу кожного студента; вдосконалення дослідницьких навичок у контексті професійної діяльності.

Під час проходження педагогічної практики студенти мають можливість оцінити правильність вибору професії, зіставити свої особистісні якості з вимогами педагогічної діяльності та визначити подальші шляхи професійного розвитку.

Педагогічна практика є однією з ключових подій у житті майбутнього вчителя. Вона передбачає, перш за все, ідентифікацію студента з новою соціальною роллю вчителя-практиканта, що, в свою чергу, спричиняє зміни в його «Я-концепції», трансформацію уявлень про себе та коригування самооцінки. Дослідження показують, що ефективно організована педагогічна практика, яка має прямий зв'язок із теорією, є одним із основних шляхів поліпшення професійної підготовки педагогічних кадрів.

Згідно з В. Комарем, «досягнення високих стандартів професійної підготовки до майбутньої професійної діяльності можливе лише через синергію академічної теорії та практики, що взаємодоповнюють одна одну в процесі навчання» (Комар, 2000, с. 56). Б. Полак наголошує, що знання, здобуті під час навчання, слугують основою для планування власних професійних дій, а також для відповідальності за підготовку, виконання та оцінювання дидактичних і виховних завдань. Взаємодія з професійною реальністю дає змогу застосовувати теорію в різноманітних практичних ситуаціях, готуючи до ефективних дій у типових та нетипових ситуаціях. Такий досвід може стати важливим джерелом рефлексії або ж викликати почуття безпорадності (Polak, 2013). Б. Пітула зауважує, що, крім підготовки з конкретних предметів, педагогічна практика є важливим складником підготовки студентів, які прагнуть стати вчителями в майбутньому (Pitula, 2014).

У рамках ступеневої підготовки педагогів педагогічна практика є тривалою та безперервною, закладаючи основи для розвитку основних педагогічних умінь і навичок у майбутніх учителів. Протягом навчання у закладі вищої освіти студенти проходять кілька видів практик, кожен з яких має свої завдання та зміст. Програма практики враховує сучасні тенденції розвитку освіти та виховання в Україні, включаючи всі види професійної діяльності вчителя відповідно до державного освітнього стандарту. Послідовне проведення різних видів практик і їх ефективна організація мають значний вплив на формування професійної компетентності майбутніх педагогів.

Загалом педагогічна практика передбачає набуття та розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя через особисте переживання різноманітних процесів, що від-

буваються у школах та освітніх закладах, до роботи в яких він готується. Безперечно, явища і процеси, безпосередньо пов'язані з навчанням здобувачів освіти у класі, посідають найпомітніше місце в педагогічній практиці. Ще в 1960-х роках Ю. Козловський зазначав, що педагогічна практика починається тоді, коли педагогічна теорія стає основою цілеспрямованої і контрольованої дидактичної та виховної діяльності. Ця діяльність має певну структуру, що складається з ланцюга операцій, виконання яких уможливує досягнення поставлених цілей. Цілі, у свою чергу, окреслюють спрямованість функцій педагогічної практики, вивідними показниками яких є конкретні виконані завдання. Таким чином, можна побачити, що теорія є основою педагогічної практики, а її особливістю є декомпозиція освітньої реальності на окремі елементи, які потім упорядковуються в логічні системи, організовуючи їх відповідно до прийнятих припущень у системні упорядкування (Kozłowski, 1962).

У складному процесі підготовки майбутніх філологів педагогічні практики виконують різноманітні функції. Зокрема, Й. Кузьма виділяє чотири основні: *адаптаційну, рефлексивну, інноваційну та інтеграційну* (Kuźma, 2005). Адаптаційна функція, на думку дослідника, полягає у поступовому пристосуванні до професії вчителя, що розпочинається ще на етапі вибору професії і спеціальності до навчання. Під час навчання ця функція переходить у підготовку до навчання впродовж життя, самовдосконалення і самоосвіти. Рефлексивна функція практики спрямована на осмислення своєї ролі в педагогічній діяльності, ставлення до учнів як об'єктів цієї діяльності, а також оцінку власних знань і досвіду, набутих під час навчання. Інноваційна функція має два аспекти: з одного боку, вона полягає в підготовці майбутніх дослідників і здатності студентів самостійно відкривати нові знання та явища, а з іншого – у пошуку і впровадженні освітніх інновацій у навчальний процес або безпосередньо в закладах середньої освіти. Інтеграційна функція стосується поєднання знань і досвіду з різних навчальних дисциплін. Щодо педагогічної практики, то вона безпосередньо пов'язана з ефективною організацією навчального процесу. Завдяки виконанню цих функцій педагогічні практики дають майбутнім філологам можливість озна-

йомитись з різними освітніми ситуаціями, де вони можуть перевірити корисність теоретичних концепцій і власних планів щодо освітньої та виховної діяльності. Вони також формують емоційне ставлення до реальної освітньої ситуації в закладах середньої освіти та створюють умови для досліджень і пошуків, спрямованих на узагальнення конкретних висновків щодо цієї реальності (Żuchelkowska, 2012, с. 78).

Педагогічна практика відіграє важливу роль у підготовці майбутніх вчителів, забезпечуючи їм можливість застосування теоретичних знань на практиці та сприяючи формуванню професійних компетентностей. Розглянемо особливості проходження педагогічної практики студентами спеціальності «Середня освіта (Польська мова та зарубіжна література. Українська мова і література)» у Хмельницькому національному університеті.

Навчальним планом для студентів IV курсу передбачено кілька різновидів педагогічної практики:

- Пропедевтична практика.
- Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти.
- Практика з виховної роботи у закладах загальної середньої освіти.

Метою **пропедевтичної практики** є формування у студентів навичок спостереження та аналізу навчально-виховного процесу, а також підготовка до активної педагогічної діяльності. Завдання практики: закріплення й розширення теоретичних знань, отриманих в університеті; опанування методів навчально-виховної роботи; ознайомлення з функціональними обов'язками вчителя-предметника та класного керівника; розвиток умінь педагогічного спостереження та аналізу освітнього процесу; відвідування уроків та виховних заходів, ведення щоденника спостережень; вивчення методичних засобів викладання польської та української мов і літератури.

Метою **педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти** є формування у майбутніх педагогів системи професійних умінь, фахових компетентностей та індивідуального стилю викладання в умовах, максимально наближених до реальної педагогічної діяльності. Завдання практики: поглиблення і систематизація соціально-гуманітарних, психолого-педагогічних і фахових знань; опанування сучасних методів навчання та виховання;

формування уміння проводити уроки із застосуванням новітніх методичних прийомів; розвиток уміння самостійно аналізувати та оцінювати свою педагогічну діяльність; виховання інтересу до професії вчителя та усвідомлення необхідності педагогічної самоосвіти.

Метою **практики з виховної роботи у закладах загальної середньої освіти** є засвоєння студентами основ організації виховного процесу в школі та розвиток їх професійних навичок у цій сфері. Завдання: ознайомлення з сучасним станом виховної роботи у ЗЗСО; вивчення передового педагогічного досвіду та інновацій у сфері виховання; оволодіння засобами, методами та технологіями організації виховних заходів; розвиток творчої ініціативи, комунікативних навичок та лідерських якостей; формування здатності до проведення індивідуальної та групової виховної роботи з учнями.

Педагогічна практика є важливим етапом професійної підготовки майбутніх педагогів, оскільки дозволяє їм застосовувати набуті теоретичні знання на практиці, розвивати педагогічне мислення, професійні вміння та навички. Кожен вид практики сприяє поетапному зануренню студентів у педагогічну діяльність: пропедевтична практика знайомить із особливостями навчально-виховного процесу, педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти формує фахові компетентності, а практика з виховної роботи розвиває навички роботи з учнями в позаурочний час.

Для кожного етапу практики студентам необхідно оформити звітну документацію, презентувати результати своєї діяльності та поділитися враженнями. Це сприяє усвідомленню власного професійного зростання, аналізу досягнень і труднощів, а також удосконаленню педагогічної майстерності. Завдяки такому комплексному підходу педагогічна практика стає ефективним засобом підготовки компетентних і відповідальних фахівців у галузі освіти.

Звісно наявність професійних знань, умінь і навичок ще не є достатнім показником професіоналізму майбутнього педагога. Важливим є глибинне перетворення його свідомості, формування готовності та здатності до цілеспрямованої діяльності, що сприяє зміні особистісних якостей, поведінки та ставлення до професійного розвитку. Педагогічна практика відіграє ключову роль у цьому процесі, даючи можли-

вість студентам переосмислити свої професійні якості: підвищується вимогливість до власної індивідуальності та креативності, посилюється критичне ставлення до своїх знань, умінь і навичок, а також змінюється сприйняття обраної спеціальності.

Завдяки педагогічній практиці студенти отримують можливість реалізувати свої професійні прагнення та набуті цінного соціального досвіду. Вони мають змогу оцінити власну готовність до самостійної педагогічної діяльності. У процесі проходження практики часто виникають суперечності між наявними знаннями та тими, які є необхідними для ефективного виконання професійних обов'язків. Це стає стимулом до безперервного саморозвитку й самонавчання.

Саме тому керівники практики та методисти повинні спрямовувати студентів на усвідомлений процес професійного зростання, що включає самопізнання, самовдосконалення та рефлексію щодо власного педагогічного досвіду. Студенти мають навчитися систематично аналізувати результати своєї роботи, оцінювати ефективність застосованих методів і підходів у навчальному процесі.

Успішність педагогічної практики залежить також від якості її підготовки, організації та подальшого аналізу результатів. Важливу роль у цьому відіграє педагогічна підтримка, яка забезпечується через різні форми організаційної роботи, зокрема: установчі та підсумкові конференції у форматі презентацій; «круглі столи» з учителями, методистами, психологами, тематика яких визначається відповідно до професійних потреб студентів; консультації; тренінги, консультації, адаптовані до етапів педагогічної практики. Педагогічна практика є не лише засобом набуття професійних навичок, а й потужним чинником особистісного та професійного становлення майбутніх учителів.

Однак існують певні виклики, які потребують подальшого вивчення та вдосконалення. Серед них можна виділити необхідність удосконалення методичних підходів до організації практики, інтеграції інноваційних технологій у навчально-виховний процес, підвищення рівня взаємодії між студентами, університетськими викладачами та наставниками у школах. Також важливо забезпечити ефективний механізм зворотного зв'язку між студентами

та їхніми кураторами для оперативного аналізу успіхів і труднощів у процесі практики.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, педагогічна практика є ключовим етапом професійного становлення майбутніх філологів, оскільки сприяє формуванню їхніх методичних компетентностей, педагогічного мислення та професійної ідентичності. Вона надає можливість студентам застосовувати отримані в університеті теоретичні знання в реальних умовах навчального процесу, розвивати комунікативні здібності та адаптуватися до педагогічної діяльності. Аналіз проведених досліджень підтверджує, що якісна організація педагогічної практики значно підвищує рівень підготовки майбутніх учителів, допомагає їм

виробити власний стиль викладання та сприяє професійному самовдосконаленню.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та впровадженню новітніх методичних підходів до організації педагогічної практики, а також вивченню впливу цифрових технологій на якість підготовки майбутніх педагогів;

Загалом, педагогічна практика залишається надзвичайно важливим компонентом підготовки майбутніх учителів-філологів. Її ефективна організація та постійне вдосконалення сприятимуть підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів, здатних відповідати сучасним вимогам освітнього процесу та забезпечувати якісне навчання майбутніх поколінь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоконний С. Організація керівництва педагогічною практикою – важлива умова формування рефлексивних умінь майбутнього вчителя. *Вісник Черкаського національного університету* : зб. наук. статей. Черкаси, 2008. № 142. С. 5–8.
2. Казанішена Н. Педагогічна практика як складова процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до екологічного виховання учнів. *Науковий збірник Уманського державного педагогічного університету*. Умань : УДПУ, 209. № 30. С. 25–34.
3. Кара С. Організація керівництва педагогічною практикою – важлива умова формування професійної компетентності студентів. *Рідна школа*. 2006. № 6. С. 11–13.
4. Остапенко Н. Лінгводидактичні компетентності як основа професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів-філологів. *Українська мова і література в школі*. № 4. 2006. С. 44–48.
5. Семенов О., Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника : [навчальний посібник]. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2011. 496 с.
6. Сидоренко В., Кулішов В., Торба Н. Інноваційні підходи до організації видів практик здобувачів вищої освіти в період воєнного стану. *Вісник Національної академії наук Україна заг. наук. журнал*. № 5, 2023. С. 1–15.
7. Сорочан Т., Данильєв А., Дьяченко Б., Рудіна О. Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті регіонального рівня (за матеріалами Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти). Луганськ : СПД Резніков В., 2013. 524 с.
8. Komar W. Współczesność i nauczyciel. Perspektywy edukacji bez dogmatów. Warszawa: Żak. 2000.
9. Kozłowski J. Praktyka pedagogiczna, jej zakres i funkcje w procesie przygotowania do zawodu. *Ruch Pedagogiczny*, nr 2. 1962.
10. Kuźma J. Praktyki pedagogiczne i dydaktyczne jako jedność teorii i praktyki. W: T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. Warszawa : Żak. 2005.
11. Piłula B. „Praktyka czyni mistrza”, czyli o przygotowaniu zawodowym studentów kierunków pedagogicznych. Raporty – opinie – propozycje zmian. Katowice: Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. Jerzego Ziętka. 2014.
12. Polak B. Podstawy teorii kształcenia. Szczecin: Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum. 2013.
13. Żuchelkowska K. Praktyki pedagogiczne i ich rola w kształceniu kandydatów na nauczycieli. W: B. Moraczewska, M. Krzemiński (red.), *Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej*. T. 1, Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Włocławek: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. 2012.

REFERENCES:

1. Bilokonnyi, S. (2008). Orhanizatsiia kerivnytstva pedahohichnoiu praktykoiu – vazhlyva umova formuvannia refleksyvykh umin maibutnoho vchytelia [The organisation of management of pedagogical practice is an important condition for the development of future teachers' reflective skills]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu* : zb. nauk. statei. Cherkasy. № 142. S. 5–8. [in Ukrainian]
2. Kazanishena, N. (2009). Pedahohichna praktyka yak skladova protsesu pidhotovky maibutnoho vchytelia

pochatkovoi shkoly do ekolohichnoho vykhovannia uchniv [Pedagogical practice as a component of the process of preparing a future primary school teacher for environmental education of students]. *Naukovyi zbirnyk Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu*. Uman : UDPU. № 30. S. 25–34. [in Ukrainian]

3. Kara, S. (2006). Orhanizatsiia kerivnytstva pedahohichnoiu praktykoiu – vazhlyva umova formuvannia profesiinoi kompetentnosti studentiv [Organising the management of pedagogical practice is an important condition for the development of students' professional competence.]. *Ridna shkola*. № 6. S. 11–13. [in Ukrainian]

4. Ostapenko, N. (2006). Lihvodydaktychni kompetentnosti yak osnova profesiino-pedahohichnoi diialnosti maibutnikh uchyteliv-filolohiv [Linguodidactic competences as the basis of professional and pedagogical activity of future teachers of philology.]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. № 4. S. 44–48. [in Ukrainian]

5. Semenoh, O., Bazyl, L., Diatlenko, T. (2011). Fakhova praktyka vchytelia-slovesnyka : navchalnyi posibnyk [Professional practice of a teacher of language : study guide]. Luhansk : Vyd-vo «Noulidzh» . 496 s. [in Ukrainian]

6. Sydorenko, V., Kulishov, V., Torba, N. Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii vydiv praktyk zdobuvachiv vyshchoi osvity v period voiennoho stanu [Innovative approaches to the organisation of internships for higher education students during martial law]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukraina zah. nauk. zhurnal*. № 5, 2023. S. 1–15. [in Ukrainian]

7. Sorochan, T., Danyliev, A., Diachenko, B., Rudina, O. Profesiinyi rozvytok kerivnykiv i pedahohichnykh pratsivnykiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv u pisliadyplomnii pedahohichnii osviti rehionalnoho rivnia (za materialamy Luhanskoho oblasnoho instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity) [Professional development of managers and pedagogical staff of general education institutions in postgraduate pedagogical education at the regional level (based on the materials of the Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education).]. Luhansk : SPD Rieznikov V. S., 2013. 524 s. [in Ukrainian]

8. Komar, W. (2000). Współczesność i nauczyciel. Perspektywy edukacji bez dogmatów [Modernity and the teacher. Perspectives on education without dogma]. Warszawa : Żak. [in Polish]

9. Kozłowski, J. (1962). Praktyka pedagogiczna, jej zakres i funkcje w procesie przygotowania do zawodu [Pedagogical practice, its scope and functions in the process of preparation for the profession]. *Ruch Pedagogiczny*, nr. 2. [in Polish]

10. Kuźma, J. (2005). Praktyki pedagogiczne i dydaktyczne jako jedność teorii i praktyki [Pedagogical and teaching practices as a unity of theory and practice]. W: T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. Warszawa : Żak. [in Polish]

11. Piłula, B. (2014). «Praktyka czyni mistrza», czyli o przygotowaniu zawodowym studentów kierunków pedagogicznych. Raporty – opinie – propozycje zmian [‘Practice makes perfect’, i.e. on the professional preparation of pedagogical students. Reports – opinions – proposals for change]. Katowice : Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. Jerzego Ziętka. [in Polish]

12. Polak, B. (2013). Podstawy teorii kształcenia [Fundamentals of educational theory.]. Szczecin : Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum. [in Polish]

13. Żuchelkowska, K. (2012). Praktyki pedagogiczne i ich rola w kształceniu kandydatów na nauczycieli [Teaching internships and their role in the training of teacher candidates]. W: B. Moraczewska, M. Krzemiński (red.), *Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej*. T. 1, Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Włocławek : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. [in Polish]